

Tartu Ülikool
Humanitaarteaduste ja kunstide valdkond
Usuteaduskond

**Eesti kristlike koolide õpilaste loov- ja uurimispraktiliste tööde
pealkirjade analüüs maailmavaate teooriate ja Schwartzi
alusväärtuste teooria alusel**

Marko Roosiväli
Bakalaureusetöö
Juhendaja Pille-Riin Makilla (MA)

Tartu 2026

Sisukord

Sissejuhatus.....	4
1. Schwartzi väärtuste teooria ja maailmavaadete teooriad	7
1.1. Schwartzi väärtuste teooria.....	7
1.1.1. Schwartzi 10 väärtust	7
1.1.2. Varasemad uuringud Schwartzi väärtuste teooriast	8
1.2. Maailmavaade.....	9
1.2.1. Mõiste kujunemislugu	9
1.2.2. Maailmavaate mõiste defineerimine	9
2. Loovtööd ja uurimispraktilised tööd.....	11
2.1. Loovtöö olemus ja eesmärk	11
2.2. UPT olemus ja eesmärk	12
2.3. Seosed Schwartzi väärtuste ja maailmavaadetega	13
3. Metoodika.....	15
3.1 Uurimismaterjal	15
3.2 Analüüsi lähenemine ja meetodi valiku põhjendus	16
3.3 Kodeerimisskeemi loomine	17
3.4 Analüüsi etapid	17
3.5 Usaldusväarsuse ja kehtivuse tagamine.....	18
4. Tulemused.....	19
4.1. Loovtööde kodeerimistulemused.....	19
4.2. UPT-de kodeerimistulemused	21
4.3. Võrdlus kooliastmeti.....	22
5. Arutelu ja järeldused.....	24
Kokkuvõte.....	26
Kasutatud allikad ja kirjandus	27

Lisa 1. Schwartzi 10 alusväärtust	31
Lisa 2. Maailmavaate kodeerimisskeem.....	33
Lisa 3. Teemavaldkondade koodid ja kategooriad	35
Summary.....	37
Annotatsioon.....	39
Lihtlitsents töö avaldamiseks.....	40

Sissejuhatus

Kui aastatel 2011–2013 toimus suurem kristlike koolide rajamise laine Eestis, kaasnes debatt teemal, mida peaks mõistma kristliku väärtuskasvatuse all (Käpp 2021, 11). Seni on keskendunud probleemi uurimisel kristlike koolide dokumentatsioonis sõnastatud väärtustele ja koolide juhtkondade, õpetajate ja lastevanemate arvamustele kristliku väärtuskasvatuse tähendusest (Käpp 2021, 161). Puudub aga uurimus, kuidas avaldub kristliku kooli väärtusruum õpilaste endi valikutes ja tegevustes.

Kristlike koolide õpilaste loodud loovtööde ja uurimispraktiliste tööde pealkirjad võib olla üks kaudne vaatenurk õpilaste huvidele ja väärtustele. Käesoleva bakalaureusetöö eesmärk on kaardistada, millistel teemadel kirjutavad kristlike koolide õpilased loov- ja uurimispraktilisi töid, ning analüüsida nende tööde pealkirju maailmavaate teooriate ja Schwartzi väärtuste teooria alusel. Tegemist on esialgse kaardistuse ja meetoodilise katsetusega. Eesmärk ei ole anda ammendavat pilti õpilaste maailmavaadetest ja väärtustest, vaid luua kodeerimissüsteem, mis võimaldaks õpilastööde pealkirju süstemaatiliselt analüüsida. Selle kodeerimissüsteemi katsetamine aitab mõista, millisel määral ja milliste piirangutega on nimetatud teoreetilisi mudeleid võimalik rakendada õpilastööde pealkirjade analüüsil kristlike koolide kontekstis. Sellest lähtuvalt püstitasin järgnevad uurimisküsimused:

- 1) Millistel teemadel kirjutavad kristlike koolide õpilased loov- ja uurimispraktilisi töid?**
- 2) Milliseid Schwartzi alusväärtusi ja maailmavaate teemasid õpilastööde pealkirjad peegeldavad?**
- 3) Millisel määral on antud töö raames loodud kodeerimissüsteemid rakendatavad õpilastööde pealkirjade analüüsimisel?**

Seni on kaardistatud loovtööde ja uurimispraktiliste tööde (edaspidi UPT) teemasid munitsipaalkoolides. Liisi Loime magistritöös loovtööde koostamisest Eesti põhikoolides ning nende seostest loodusainetega selgus, et 2015. aastal jaotusid loovtöö teemad peamiselt sotsiaainete (31%), kunstiainete (25%) ja loodusainete (20%) vahel ning valdavalt valisid õpilased töö teema oma hobidest lähtuvalt (Loime 2016, 52). Aivi Leimanni magistritööst teemal „Loodusteadustega seotud uurimistööd Eesti gümnaasiumites“ ilmnes, et aastatel 2015–2017 kirjutati enim töid sotsiaalvaldkonnas (29%) ja loodusvaldkonnas (21%) (Leimann 2018, 31).

Kristliku väärtuskasvatuse tähendust ja kristlike koolide rolli 21. sajandi Eestis on oma doktoritöös avanud Triin Käpp (2021). Käpa uurimuse põhjal on kristlik väärtuskasvatus mitmekülgse lähenemisega iseloomukasvatust ja ratsionaalset kõlbluskasvatust pakkuv integreeriv väärtuskasvatus, mis tegeleb õpilaste hoiakute ja väärtustega ning küsimustega, mis puudutavad inimeseksolemist ja tegutsemist Jumala loodud maailmas. Kristlikud koolid võivad täita Eesti ühiskonnas esinevat religioonihariduse lünka ning pakkuda mitmekülgset, laia usulise sõnavaraga haridust, koos rõhuasetusega väärtuskasvatusele ja identiteediga seotud küsimustele. (Käpp 2021, 162, 164)

Käesoleva bakalaureusetöö põhiosa toetub teatud olulisematele allikatele. Loime (2016) ja Leimanni (2018) kaardistusi munitsipaalkoolide õpilastööde teemavaldkondadest võrdlen oma töös tehtud kaardistustega, Käpa doktoritöö (2021) annab arusaama kristliku väärtuskasvatuse tähendusest ja eesmärkidest, mis võib aidata selgitada kristlike koolide õpilastöötödes esinevate teemade tagamaid. Schwartzi väärtuste kirjeldamise ja koodisüsteemi loomise aluseks on Schwartzi (2012) ülevaatlik artikkel alusväärtuste teooriast. Maailmavaadete koodipuu põhineb Stenmarki (2022) kirjeldatud maailmavaate tunnustel ning Vidali (2008) kirjeldatud maailmavaatelistel küsimustel. Loovtööde tausta kirjeldamiseks lähtun peamiselt juhendmaterjalist „Soovitusi ja näiteid loovtööde läbiviimiseks põhikooli III kooliastmes“ (Kulderknup ja Raudsepp 2011). UPT olemuse tutvustamisel lähtun suuresti põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse määrusest „Õpilasuuringute ja praktilise töö ettevalmistamise ning hindamise tingimused ja kord“ (Vabariigi Valitsus 2011c) ning teemavaliku protsessi UPT-des avan Birgit Meituse (2021) Kertu Koogi (2022) magistratöödega.

Eesti Hariduse Infosüsteemi (edaspidi EHIS) poolt väljastatud 2020–2025. aastatel lõpetanud Eesti kristlike koolide õpilaste tööde pealkirju kodeerisin Schwartzi väärtuste ja maailmavaadete teooriate põhjal loodud kodeerimissüsteemidega, seega tegin suunatud sisuanalüüsi. Täpsemalt kirjeldan analüüsiprotsessi metoodika peatükis (ptk 3.).

Üks esialgsetest bakalaureusetöö eesmärkidest oli võrrelda kaardistamise tulemusi kristliku väärtuskasvatuse eesmärkidega. Kuna aga kodeerimisskeemide loomine ning teemade kaardistamine kujunes liiga mahukaks, siis selle etapini ma ei jõudnudki. Ühtlasi on kristlik väärtuskasvatus ja selle avaldumine koolides liiga

kompleksne teema, et pelgalt õpilastööde pealkirjade põhjal midagi adekvaatselt analüüsida või järeldada.

Käesolev bakalaureusetöö algab teoreetiliste raamistike tutvustamisega, kuna need on aluseks kodeerimissüsteemi loomisel. Esimene peatükk annab ülevaate Schwartzi väärtuste teooriast ja maailmavaate teooriatest. Teine peatükk keskendub õpilastööde olemuse tutvustamisele ning selgitab, kuidas on väärtused ja maailmavaated nende õpiväljundite ja koostamisega seotud. Seejärel kirjeldan teooria põhjal loodud kodeerimissüsteeme ja analüüsiprotsessi metoodika peatükis. Lõpus esitan tööde pealkirjade kodeerimise tulemused, millest esitan järeldused kodeerimissüsteemi õnnestumistest ja kitsaskohtadest.

1. Schwartzi väärtuste teooria ja maailmavaadete teooriad

1.1. Schwartzi väärtuste teooria

Oma olemuselt on väärtused seotud sellega, mida inimene elus oluliseks peab. Väärtused on uskumused, mis on laetud emotsioonide ja tunnetega. Näiteks vabadust väärtustav inimene tunneb rõõmu, kui ta on vaba, ning viha, kui temalt vabadus ära võetakse. Inimene on motiveeritud tegutsema eesmärkide nimel, millega tema väärtused seotud on ehk väärtused motiveerivad tegusid. Väärtused on situatsioonide ja tegude ülesed ning on aluskriteeriumiks otsustes, tegudes, hea või halva hindamisel, sündmuste ja inimestega suhestumisel. (Schwartz 2012, 3–4) Seega, uurides väärtusi loovtööde ja UPT-de pealkirjades, võib tuvastada, mida väärtustavad õpilased ehk millised teemad on olulised õpilastele loovtöö ning UPT kontekstis või elus üldiselt.

1.1.1. Schwartzi 10 väärtust

Schwartzi alusväärtuste teooria kirjeldab inimese kümmet põhilisemat, universaalsemat väärtust. Väärtused võivad olla universaalsed, sest need on seotud inimese kui bioloogilise organismi, koordineeritud sotsiaalse interaktsiooni ning gruppide ellujäämise ja heaolu vajadustega, ning need on ühised eri kultuuridega inimestel (Schwartz 2012, 4). Kümme väärtust on **kõikehaaravus** (*Universalism*), **heasoovlikkus** (*Benevolence*), **konformsus** (*Conformity*), **traditsioon** (*Tradition*), **turvalisus** (*Security*), **võim** (*Power*), **saavutus** (*Achievement*), **hedonism** (*Hedonism*), **stimulatsioon** (*Stimulation*), **enesemääratlemine** (*Self-direction*). Lisas 1 on kirjeldatud, millist üldist eesmärki iga väärtus väljendab, ning märksõnad, mis iga väärtust iseloomustab. Nurksulgudes on tunnused, mis esinevad mitmel väärtusel. (Schwartz 2012, 5–7)

Nii saavutuse kui võimu väärtused keskenduvad sotsiaalsele lugupidamisele, aga kui saavutuse väärtuste aluseks on edukad teod, siis võimu väärtuste siht on domineeriv positsioon mingis sotsiaalses süsteemis. Traditsioon ja konformsus eeldavad alluvust mingitele sotsiaalsetele ootustele – konformsus tähendab alluvust inimestele, kellega sagedalt kokku puututakse, aga traditsiooni väärtus kätkeb endas alluvust abstraktsetele objektidele, näiteks religioossetele ja kultuurilistele tavadele, ideedele. Nii heasoovlikkuse kui konformsuse väärtuste eesmärgid on tagada toimivaid sotsiaalseid

suhteid. Heasoovlikkus tuleb sisemisest motivatsioonist, aga konformsuse taga on soov vältida halbu tagajärgi iseendale. (Schwartz 2012, 6–7)

Keskne osa Schwartzi väärtuste teoorial on ka nende kümne väärtuse omavaheline hierarhia ja struktuur. Väärtuste hierarhia ehk milliseid väärtusi nimetatakse tähtsamaks ja milliseid vähem tähtsamaks on gruppide ja indiviidide eristavaks tunnuseks. Väärtuste struktuur aga on kujundatud omavahel harmoniseeruvate ning põrkuvate väärtuste põhjal ja on eri kultuuridel ja rahvastel sarnane. Igat tegu saadavad tagajärjed, mis sobivad ühtede väärtustega, aga on konfliktised teistega. (Schwartz 2012, 3) Isiklikku mõnu suurendavad hedonistlikud teod on harva teiste heaolule suunatud, mida teevad aga heasoovlikud teod, ning heasoovlikkus võib lihtsasti ulatuda ka looduse ja kõiksuseni, mis on kõikehaaravuse väärtusele iseloomulik (Schwartz 2012, 8). Väärtuste omavahelisest dünaamikast kujunevat struktuuri ilmestas Schwartz kategooriatena (Schwartz 2012, 3, 9). Väärtused hedonism, stimulatsioon ja enesemääratlemine kuuluvad kategooriasse avatus muutusele (*Openness to Change*). Hedonism kuulub ka kategooriasse eneseupitamine (*Self-Enhancement*) koos väärtustega võim ja saavutus. Kõikehaaravuse ja heasoovlikkuse väärtused on kategoorias enese ületamine (*Self-Transcendence*). Turvalisus, traditsioon ja konformsus on alalhoidlikkuse (*Conservation*) kategoorias.

1.1.2. Varasemad uuringud Schwartzi väärtuste teooriast

Schwartzi väärtuste teooriast on kujunenud kõige põhjalikum ning laialdaselt kasutatavam alusväärtuste teooria, millele on kinnitust andnud uuringud üle 75 riigist, demonstreerides selle universaalsust (Cieciuch et al. 2013, 1215, 1216). Küll mitmed autorid on mõne uurimismeetodi puhul leidnud mõningaid kitsaskohti, mida on täiendatud erinevate uuringutega (Lilleoja ja Saris 2014, 156–58). Schwartz on ka ise täiendanud oma teooriat, nimetades 10 asemel 19 alusväärtust (Schwartz et al. 2012). Need täiustused on peamiselt suunatud uurimismeetodite arendamiseks ning minu töö kontekstis piisab pealkirjade kodeerimiseks originaalsest kümnest alusväärtusest.

Eesti kontekstis on võrreldud Schwartzi väärtuste hierarhiat Eesti, Soome ja Leedu teismeliste seas (Krips et al. 2013, 243). Tuli välja, et hierarhiad on kolmes riigis pigem sarnased kui erinevad. Autorite arvates oli kõige tähtsam tulemus see, et heasoovlikkuse väärtused olid Soome noortel kõrgemal kohal, kui Eesti ja Leedu noortel. Enesemääratluse väärtused olid riikide vahel kõige kõrgemad Eesti noorte seas (Krips et

al. 2013, 241). Tuleb märkida, et uuring viidi läbi aastatel 2007/08 ning tõenäoliselt on tänapäeva noorte väärtuste hierarhia erinev.

1.2. Maailmavaade

Käesolevas alapeatükis esitan ülevaate maailmavaate terminist ja olemusest. Termin paremaks mõistmiseks esitan kokkuvõtte mõiste kujunemisloost, misjärel kujundan kirjanduse põhjal lihtsustatud definitsiooni.

1.2.1. Mõiste kujunemislugu

Esimesena kasutas mõistet maailmavaade (sks k. *Weltanschauung*) Immanuel Kant 1790. aastal teoses „Otsustusvõime kriitika“, kuid tegi seda möödaminnes (Sire 2015, 20). Maailmavaade oli üks keskseid mõisteid Saksa klassikalise filosoofia ja romantismi perioodil ning 1840ndateks oli see tavapärane osa saksa haritute sõnavarast. 19. sajandi lõpuks oli mõiste ületanud Saksa piirid ning jõudnud pea iga läänekultuuri keelekogukonna sõnavarasse. (Wolters 1983, 15) 19. sajandi lõpul oli terminile tehnilise tähenduse andnud Søren Kierkegaard (Ryken 2013, 24). Sotsioloogiamaaastikul oli mõiste kasutamises üks mõjukamaid nimesid Marx Weber. Ta tõi välja selle tähtsuse empiirilistes uurimustes ning demonstreeris selle väärtust sotsiaalteadustes (Sheikh 2018, 4).

Tänapäeval on maailmavaatest kujunenud laialdane uurimisobjekt, mis ulatub loodusteadustest religiooniuuringuteni. Näiteks on esile kerkinud akadeemiline distsipliin nimega maailmavaate uuringud (*worldview studies*), mis pakub paremat seletust sekulaarses ühiskonnas esinevatele alternatiivsetele religiooni nähtustele ning nende adekvaatsemat võrdlust traditsiooniliste religioonidega (Stenmark 2025, 3).

1.2.2. Maailmavaate mõiste defineerimine

Maailmavaatele on ehk võimatu anda ainutõest definitsiooni, sest defineerimine ise sõltub sellest, milline on defineerija maailmavaade (Sire 2015, 112). Minu töö pole võimeline looma ka ammendavat ülevaadet mõiste erinevatest tõlgendustest ja tähendustest, aga toon välja mõned peamised tunnused, mis õnnestus leida. Maailmavaade on teadvustatud või teadvustamata, suuremal või väiksemal määral koherentne või fragmenteeritud uskumuste, väärtuste, teadmiste või kontseptsioonide kogum, struktuur, raamistik, reeglistik (Marshall et al. 1989, 185; Vidal 2008, 3, 7; Stenmark 2022, 567, 569), mis

loob inimesele üldise nägemuse maailmast, et mõtestada reaalsust (Vidal 2008, 3, 7; Naugle 2002, 260) ja oma eesmärgi elus (Marshall et al. 1989, 185), mille järgi elada ja mõtestatult käituda (Vidal 2008, 7; Stenmark 2022, 565). Küll aga enamiku inimeste jaoks on maailmavaade ebakoherentne süsteem, mis pole enese jaoks sõnastatudki (Stenmark 2022, 569, 578), ning mille kõik komponendid on väga sügavalt omavahel seotud (Alessiato 2022, 401). Inimese maailmavaade on suuresti kujundatud tema sotsiaalsest keskkonnast ning on ajas muutuv ja dünaamiline (Stenmark 2022, 568).

2. Loovtööd ja uurimispraktilised tööd

Käesolevas peatükis keskendun põhikooli tasemel läbi viidava loovtöö ja gümnaasiumi tasemel uurimispraktilise töö tausta kirjeldamisele. Annan ülevaate tööde õpiväljunditest, eesmärkidest, teemavaliku protsessist ning varasemalt kaardistatud tööde teemadest. Peatüki lõpus kirjeldan, kuidas võivad loov- ja uurimispraktiliste tööde õpiväljundid ning tööde koostamine seotud olla Schwartzi väärtuste teooria ja maailmavaate teooriaga.

2.1. Loovtöö olemus ja eesmärk

Põhikooli riikliku õppekava järgi peab põhikooli lõpetaja olema teinud loovtöö (Vabariigi Valitsus 2011b). Loovtöö on III kooliastmes (põhikooli 7.–9. klass) individuaalselt või kollektiivselt läbi viidud loominguline projekt, milleks on praktiline töö, uurimus või muu taoline. 21. sajandi oskuste, õpioskuste ja kriitilise mõtlemise kujunemise seisukohalt on oluline, et loovtööd oleksid uurimuslikud, avastamist ja loovust pakkuva väljundiga ning mitte lihtsalt referatiivsed (Loime 2016, 36). Loovtööde eesmärk on kujundada õpilasest tervikliku maailmapildiga ja suurenenud õpimotivatsiooniga loov ja mitmekülgne indiviid (Kulderknap ja Raudsepp 2011, 3). Loovtööd võiksid pakkuda õpilastele võimetekohast ja huvidest lähtuvat eneseteostuse võimalust ning toetada õpilaste loova eneserefleksiooni ja -väljendusoskuse ning kriitilise ja analüütilise mõtlemise kujunemist, iseseisvust, planeerimis-, esinemis- ning probleemilahendusoskust (Kulderknap ja Raudsepp 2011, 3; Hein 2011, 20).

Praktiline loovtöö võib olla projekt, kunstitöö, muusikateos, ilukirjanduslik teos või muu, mille puhul koostatakse ka kirjalik osa (Ermast et al. 2011, 7; Hein 2011, 20). Uurimuslik loovtöö kätkes endas varasematele uuringutele ja oma kogemusele toetudes mingi teema, nähtuse, protsessi või muu uurimist. Nagu märgib Nootre (2011, 12), võib see hõlmata teabe kogumist ja liigitamist, statistiliste andmete esitamist, intervjuerimist ning isiklike kogemuste kirjeldamist ja kirjalikku esitamist. Uurimusliku loovtöö eesmärk on pakkuda õpilasele võimalust uurida ja leida vastuseid mõnele huvipakkuvale uurimisprobleemile ning luua järeldused, tõlgendused, üldistused. Seeläbi arendab õpilane loovust, iseseisva töö ning analüüsi- ja probleemilahendusoskust ning mõtete loogilist väljendamist nii kõnes kui kirjas. (Ermast et al. 2011, 5–6; Nootre 2011, 12)

Põhikooli riiklikus õppekavas on sätestatud, et loovtöö peab olema õppeaineid lõimiv või läbivatest teemadest lähtuv (Vabariigi Valitsus 2011b). Temaatika on kooli

poolt ette antud ning sellest lähtuvalt valib õpilane konkreetsema teema (Vabariigi Valitsus 2011b), küll üldiselt pole teemavaldkonnad piiratud (Sõrmus 2011, 14). Liisi Loime (2016) kaardistas EHISE kirjete kaudu 2015/16 õppeaasta loovtööde pealkirjad teemavaldkondadesse. Analüüsitavast 7253st loovtööst kirjutati enim töid sotsiaalsaines (30%), loodusaines (25%) ja kunstiaines (25%) (Loime 2016, 34). Kolmandiku tööde analüüsist, mille puhul oli võimalik määrata töö väljund, ilmnes, et enim korraldati üritusi, millele järgnesid uuringud, intervjuud, küsitlused, mängude, õppematerjalide ja ristsõnade koostamine, filmide tegemine (Loime 2016, 36–37). Autori poolt läbi viidud küsitlus näitas, et 95% õpilastest valis teema ise, 88% õpilastest lähtus teemavaliku hobidest, mida kinnitas 97% õpetajatest (Loime 2016, 52). Loovtööde juhendite ja eesmärkide muutumatuse alusel eeldan, et huvid ja hobid on põhilised teemavaliku ajendajad ka täna. Käesolev bakalaureusetöö võimaldab seega heita pilgu kristlike koolide õpilaste huvidele ja hobidele. Loime (2016) uuringu põhjal saan võrrelda ka tööde teemavaldkondadesse jaotumist munitsipaal- ja kristlike koolide vahel.

2.2. UPT olemus ja eesmärk

Aastal 2011 vastu võetud gümnaasiumi riikliku õppekava järgi peab kooli lõpetamiseks tegema iga gümnaasist kirjaliku uurimis- või praktilise töö (Vabariigi Valitsus 2011a). Õpilasuurimus on teadustöö põhimõtteid järgiv kirjalik töö. Praktilise tööna võivad õpilased luua näiteks teose, õpilasfirma, tehnoloogilise lahenduse, õppematerjali või projekti, millest kirjutatakse kokkuvõtte. (Vabariigi Valitsus 2011c) Õpilasuurimuse või praktilise töö koostamine ja kaitsmine arendab õpilase analüüsi-, uurimis-, ajaplaneerimis-, esinemis-, väljendus- ja suhtlemisoskust ning vastutustunnet (Riigikogu Kultuurikomisjon 2010; Meitus 2021, 36).

Teadustöö protsess algab aga üldjuhul teemavalikust (Meitus 2021, 9–11). Koolid võivad õppekavas piiritleda teemavaldkonnad, milles õpilasuurimusi ja praktilisi töid valmistada saab (Vabariigi Valitsus 2011c). Teemat pakkuv õpetaja või juhendajat otsiv õpilane võiks teemavalikul arvestada muuhulgas oma võimete ja huvidega, teema originaalsusega ja erialakirjanduse olemasoluga. Meituse (2021, 37) intervjueeritud õpetajate arvates valisid õpilased teema eelkõige oma huvidest ja hobidest lähtuvalt. Mõnel juhul aga valiti esmalt juhendaja ning huvid ja hobid olid teisejärgulised. Kertu Koogi (2022, 25) intervjueeritud õpilased väitsid, et teemat on lihtsam valida huvide

põhjal. Leimanni (2018, 40) kaardistus UPT-de teemavaldkondadest 2015.–2017. aastal näitas, et enam kirjutati töid sotsiaalsainetes (29%), loodusainetes (21%) ning kunstis ja muusikas (14%).

Leimanni (2018, 31) uurimus tuvastas ka uurimislike tööde osakaalu vähenemist ning praktiliste tööde kasvu eelmainitud kolme aasta jooksul. Meituse (2021, 39) poolt intervjueritud õpetajate seas arvati, et praktiline töö on tunduvalt lihtsam, kuna rõhk on millegi loomisel, mitte teoreetilise materjali läbitöötamisel, ning õpilasuuringute teemad tunduvad ebaatraktiivsed. Akadeemiline uurimistöö võib ka õpilaste võimeid ületada (Leimann 2018, 50) ning abstraktsed ja raskesti näitlikustatavad teemad pakuvad õpilastele vähem huvi (Loime 2016, 26). Küll arvati ka, et uurimistöö on jõukohane, kui teema on huvipakkuv ning juhendaja pakub õpilasele piisavalt tuge. Koogi (2022, 35) tehtud intervjuudest õpilastega selgus, et kindel fookus ning varasemad teadmised ja huvi teema kohta teevad kirjutamise lihtsamaks.

2.3. Seosed Schwartzi väärtuste ja maailmavaadetega

Nagu sätestab riiklik õppekava ja erinevad loovtööde ja UPT-de juhendid, on üks tööde põhieesmärkidest arendada muuhulgas üldpädevusi, iseseisvust, kriitilist mõtlemist, eneseteostust (Vabariigi Valitsus 2011b, 2011c; Kulderknup ja Raudsepp 2011, 3; Meitus 2021, 36). Oma olemuselt sobituvad need eesmärgid enesemääratlemise ja saavutuse väärtuste alla, kuna enesemääratlust kirjeldab loomine, avastamine, iseseisev mõtlemine, valikute tegemine ja saavutuse väärtust iseloomustab isiklik edu läbi erinevate pädevuste väljendamise (Schwartz 2012, 5). Lisaks, kuna tööde teemavalikud võivad tuleneda õpilaste huvidest ja hobidest (Kulderknup ja Raudsepp 2011, 3; Ermast et al. 2011, 5; Loime 2016, 52; Meitus 2021, 37; Kook 2022, 25, 35), võib õpilasuuringute teemadest ka ilmned, milliseid väärtusi õpilased iseendale oluliseks peavad. Kuna tööde temaatika aga on ette antud kooli poolt läbivate teemade ja õppeainete alusel (Vabariigi Valitsus 2011b, 2011c), võib kaudselt tööde pealkirjade analüüsist ilmned, mis väärtused esinevad läbivates teemades ja õppeainetes.

Maailmavaated võivad väljenduda ka narratiivides, mis edastavad uskumusi inimesele ja grupile nende maisest või transendentsest tähendusest maa peal ning loovad juhiseid nende eksistentsiaalsete eesmärkide saavutamiseks (Røislien 2007, 172; Burke 1973, 218). Kristlikus koolis edastatakse õpilastele kristlikku narratiivi läbi kristliku

maailmavaate, aga kristlik erakool võib olla ka koht, kus erinevate maailmavaadetega õpilased ennast hästi tunda saaksid (Käpp 2021, 126, 164). Seega, analüüsides kristlike koolide õpilaste loovtööde ja UPT-de pealkirju võib näha, millised maailmavaatelised narratiivid töödes esineda võiksid, ning, kuna rangelt lihtsustatuna on maailmavaade inimese nägemus ja mõtestus maailmast, millised maailma mõtestamise teemad neile huvi võivad pakkuda.

3. Metoodika

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärk on kaardistada, millistel teemadel kirjutavad kristlike koolide õpilased loov- ja uurimispraktilisi töid, ning analüüsida nende tööde pealkirju maailmavaate teooriate ja Schwartzi väärtuste teooria alusel. Väärtuste tasandiga hindan, mida õpilased loovtöö ja UPT kontekstis enda jaoks oluliseks peavad, ning maailmavaadete tasand aitab hinnata õpilaste huvide ja mõttemaailma kompleksust, mitmekesisust ning elu mõtestavaid teemasid. Uurimistöös on püstitatud järgmised küsimused: 1) Millistel teemadel kirjutavad kristlike koolide õpilased loov- ja uurimispraktilisi töid? 2) Milliseid Schwartzi alusväärtusi ja maailmavaate teemasid õpilastööde pealkirjad peegeldavad? 3) Millisel määral on antud töö raames loodud kodeerimissüsteemid rakendatavad õpilastööde pealkirjade analüüsimisel?

3.1 Uurimismaterjal

Pealkirjade analüüsiks kontakteerusin EHISE kontaktisikuga, kes saatis mulle kristlike koolide loovtööde ja UPT-de pealkirjad aastatest 2020–2025. Uurimus hõlmab kõiki eesti kristlikke koole (Eesti Kristlike Erakoolide Liit) – Kaarli Kool, Narva Õigeusu Gümnaasium, Püha Johannese Kool, Tallinna Toomkool, Tartu Kristlik Põhikool, Tartu Luterlik Peetri Kool, Pärnu Kristlik Erakool, Põlva Jakobi Kool, Sanghai ja San Fransisco Püha Johannese Kool, Tartu Katoliku Hariduskeskus, Püha Miikaeli Kool, Kohila Mõisakool – ning Vanalinna Hariduskollegiumit, mis pakub rahvuskultuurilist haridust traditsioonilise kristliku väärtussüsteemi alusel (Vanalinna Hariduskollegium, s.a.). Kokku on valimis 13 kooli. EHISE andmebaasi polnud pealkirju avaldanud vaid Põlva Jakobi Kool ning Sanghai ja San Fransisco Püha Johannese Kool. Andmed sisaldavad pealkirju ning mitte sisukirjeldusi. Gümnaasiumist on pealkirju 910, põhikoolist 1520, kokku 2430.

Analüüsi kaasasin pealkirjad, mis olid analüüsiks piisavalt sisukad ja detailsed, nt pealkiri „Avokaado“ ei ütle, kas tegemist on uurimusega avokaadost või nt avokaado kasvatusena. Samuti teema „Internetiga kaasnevad ohud“ puhul ei saa ma teada, kas mõeldakse ohtusid inimesele või maailmale, mille eristamine on kodeerimiseks oluline. Küll aga on võimalik pealkirja „Tallinna EELK Toompea Kaarli Koguduse liikmete

arvamused kirikuelu toimimise ja oma usu praktiseerimise kohta“ põhjal teha rohkem järeldusi töö võimaliku sisu ja õpilase huvide kohta.

3.2 Analüüsi lähenemine ja meetodi valiku põhjendus

Bakalaureusetöö eesmärk oli kaardistada UPT-de ja loovtööde teemasid ning analüüsida neid Schwartzi väärtuste ja maailmavaate teooriate alusel. Selle saavutamiseks teostasin õpilastööde pealkirjade analüüsimisel kvalitatiivset suunatud sisuanalüüsi.

Suunatud sisuanalüüs on sisu kirjeldamise süstemaatiline vaatlus, mis sisaldab kodeerimisotsustuste tegemist. See kujutab endast uuritava nähtuse kohta käivate teooriate ja/või varasemate uurimuste kontrollimist või edasiarendamist kindlas empiirilises kontekstis. Suunatud sisuanalüüsile kohaselt kasutasin kodeerimisskeemi loomiseks olemasolevaid uurimusi, teooriaid (Schwartz 2012; Vidal 2008; Stenmark 2022), kirjeldasin kodeerimiseks kasutatavaid koodi (ptk 1.1.1. ja 3.3.) ning kodeerisin pealkirjad. Sarnastest maailmavaate koodidest moodustasin kategooriad, mida kasutasin andmete võrdleval analüüsil, loendamisel ja tulemuste esitamisel. (Kalmus et al. 2015)

Pealkirjad asetasin deduktiivselt sobiva koodi alla. Näiteks pealkiri „Elumõte“ võib kuuluda elu mõtet mõtestava maailmavaatelise aspekti alla ning pealkiri „Lihavõttepüha traditsioonid“ traditsiooni väärtuse alla. Kodeerimisel lähtusin kodeerimistabelites välja toodud koodide märksõnadest, aga vajadusel pöördusin teooriate teksti poole. Mõni pealkiri võis korraga sisaldada ka mitut väärtust või maailmavaate aspekti, näiteks „Prügi sorteerimise tähtsus meie ühiskonnas“ võis sisaldada kõikehaaravuse, turvalisuse väärtusi ning ühiskonna, keskkonna, headuse ja eetika maailmavaatelisi aspekte.

Kui väärtused ja maailmavaate teemad olid kodeeritud, lugesin veelkord pealkirjad üle, et märkida korduvate teemade põhjal esinevad teemakategooriad, nagu näiteks inimese mõistmine või kunst. Üldisemate teemavaldkondade kaardistamine lõi võrdlusemomendi ka varasemate loovtööde ja UPT-de teemade kaardistustega munitsipaalkoolides (Loime 2016; Leimann 2018). Nimekiri teemakategooriatest ja näited nendele vastavatest pealkirjadest leidub Lisa 3-s.

3.3 Kodeerimisskeemi loomine

Schwartzi väärtuste kodeerimisskeem (vt Lisa 1) sisaldub kümnest alusväärtusest (Schwartz 2012, 5–7). Maailmavaate kodeerimisskeemi ehitasin üles kahe töö põhjal (Vidal 2008; Stenmark 2022), mis minu hinnangul võtsid tähtsamad elu mõtestavad teemad väga hästi kokku. Vidal (2008, 3) nimetas inimese maailmavaadet kujundavad küsimused Leo Apostel ja Jan Van der Vekeni teose „Wereldbeelden. Van fragmentering naar integratie“ põhjal: **mis on?; kust kõik pärineb?; kuhu me läheme?; mis on hea ja mis on kuri?; kuidas peaksime tegutsema?; mis on õige ja mis on vale?** Stenmark (2022, 565, 571–72) märkis kindlad maailmavaate aspektid: **vaade reaalsuse olemusest; vaade inimese olemusest; vaade ühiskonna või poliitilisest ideoloogiast; vaade ajaloost; vaade keskkonnast; vaade headuse kontseptsioonist ning eetika; elumõtte kontseptsioon; vaade teadmisest, ratsionaalsusest, tõest ehk epistemoloogia; vaade keelest ehk semantika**. Kodeerimisskeemis ühildasin sarnased teemad, lisasin autorite endi kirjeldused ja märksõnad iga küsimuse või tunnuse kohta ning lõin kategooriad (vt Lisa 2).

Tasub ka meenutada, et maailmavaade on keeruline läbipõimunud süsteem inimese mõtetest, tunnetest, uskumustest ja paljust muust (Alessiato 2022, 400) ning seega pole antud kodeerimisskeem kõikehõlmav. Kristlike koolide õpilastööde pealkirjade uurimise kontekstis otsustasin keskenduda elu mõtestavatele komponentidele. See tähendab, et maailmavaate rakendamine minu töös järgib postkantiaanlike idealistide mõjusid, kus maailmavaated on sisemised mentaalsed struktuurid, läbi mille mõistame ja struktureerime oma elu (Sire 2015, 113). Sellise lähenemisega kaasneb aga oht, et koodipuus sisalduvad teemad, näiteks küsimus universumi loomisest, võivad minna liiga kaugale tavainimese maailmavaatest, mis pigem taandub uskumuste, väärtuste ja suhtumiseni, kuidas mõista ja elada oma igapäevaelu (Stenmark 2022, 573).

3.4 Analüüsi etapid

Kõigepealt tegin Schwartzi väärtuste kodeerimisskeemiga katsetuskodeerimise. Seejärel viisin läbi analüüsi järgmiste etappidena:

Esimene etapp: Pealkirjade kodeerimine maailmavaate temade alusel.

Vaatasin läbi kõik pealkirjad ja paigutasin sobivatesse maailmavaate teooriatest tuletatud teemavaldkondadesse. Seejuures jätsin kõrvale pealkirjad, mille puhul polnud võimalik

hinnata, mis võis olla töö teema, ning mis ei seostunud kuidagi maailmavaatelistele teemadega.

Teine etapp: Pealkirjade kodeerimine Schwartz'i väärtuste kategooriate alusel.

Sama andmestiku kodeerisin uuesti Schwartzi väärtuste teooria alusel, et tuvastada, millised väärtused pealkirjadest peegelduvad. Kõrvale jätsin pealkirjad, mille puhul polnud võimalik hinnata, mis väärtused võivad esineda. Kahe eraldi kodeerimise eesmärk oli märgata erinevaid dimensioone: maailmavaate teooriad avasid laiemat maailma mõtestamise tasandi, Schwartz'i teooria aga väärtuste tasandi.

Kolmas etapp: Pealkirjade teemavaldkondadesse jagamine.

Kategoriseerisin kõik pealkirjad tunnetuslikult suurematesse teemavaldkondadesse. Sellega sain esile tõsta teemad, mida esimesed kodeerimised ei tuvastanud.

Neljas etapp: Teemavaldkondade võrdlus munitsipaalkoolidega.

Võrdlesin teemavaldkondadega kaardistamise tulemusi varasemate kaardistustega munitsipaalkoolides (Loime 2016; Leimann 2018).

Viies etapp: Kooliastmete tulemuste võrdlus.

Loendasin kõige sagedamini esinenud kategooriad ning võrdlesin kooliastmeti. See võimaldas võrrelda õpilaste huvide, väärtuste, maailmataju erinevusi eri vanuseklassides ja tööliigis.

3.5 Usaldusväarsuse ja kehtivuse tagamine

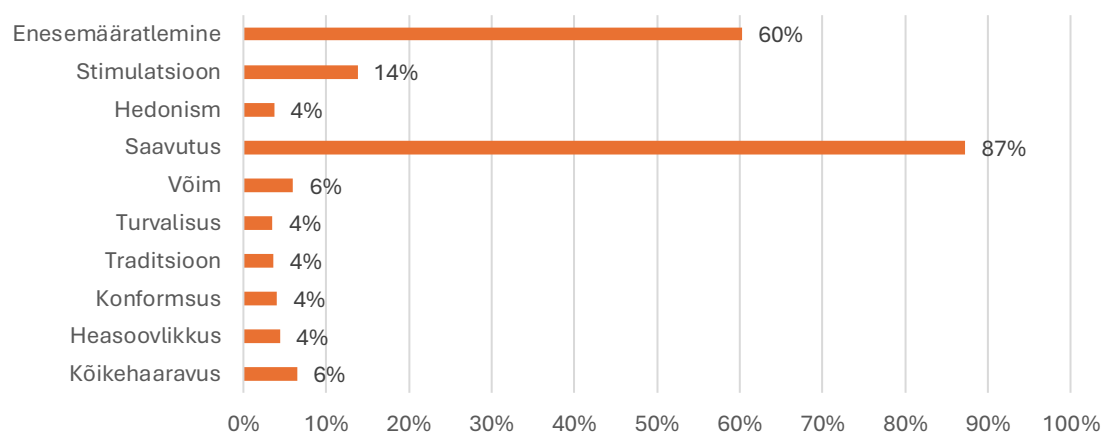
Kodeerimist viisin läbi üksinda. Sellega kaasneb oht, et kodeerimise tulemused võivad olla kallutatud ka minu subjektiivsele nägemusele. Probleemi leevendamiseks kirjutasin välja igale koodile kindlad märksõnad ja iseloomustavad tunnused ning viisin kodeerimist läbi mitu korda. Sellegipoolest ka pealkirjade ja märksõnade kokku viimine lähtus puhtalt minu hinnangust, mis võis päeviti erineda, ning mul puudus läbipaistev süsteem otsuste tegemiseks. Küll aga olen kodeerimistabelites (Lisa 1–3) toonud välja näited oma kodeerimisotsustest.

4. Tulemused

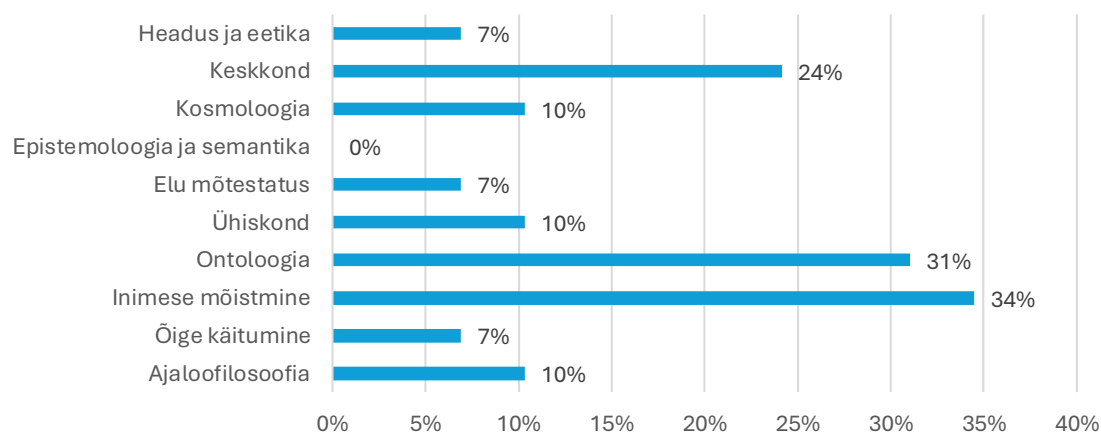
Kõigist 1520st põhikooli tasemel loovtöö pealkirjast sain kodeerida Schwartzi väärtustega 1204 tööd (79%), maailmavaate teemadega 29 tööd (2%) ning temaatilistesse kategooriatesse oli võimalik jagada 1312 tööd (86%). Kõigist 910st gümnaasiumi tasemel UPT pealkirjast kodeerisin Schwartzi väärtustega 727 tööd (80%), maailmavaate teemadega 47 tööd (5%) ning teemakategooriatesse jagasin 843 tööd (93%). Enamike pealkirjade all väljendus korraga mitu erinevat väärtust ja maailmavaate teemat.

4.1. Loovtööde kodeerimistulemused

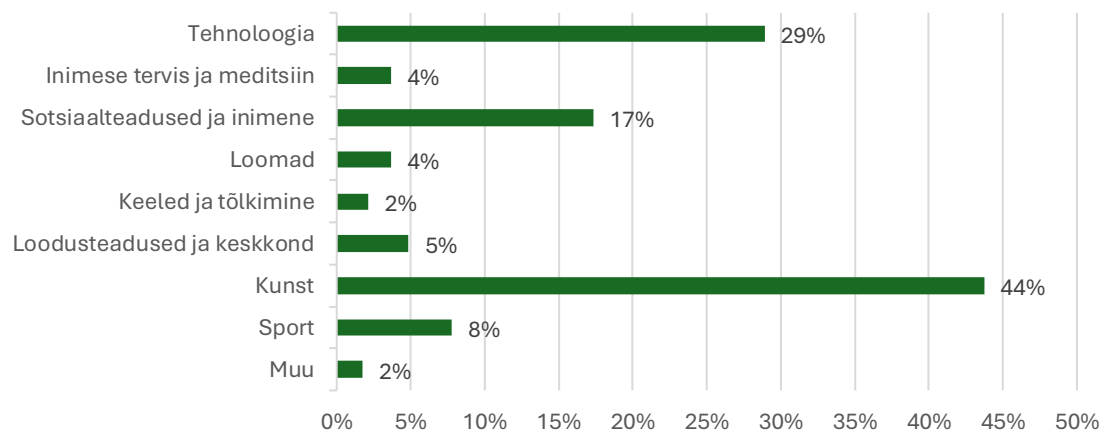
Schwartzi väärtustega kodeeritud 1204st loovtöö pealkirjast oli saavutuse väärtuse osakaal 87%, enesemääratluse väärtuste osakaal 60%. Saavutuse väärtusele on omane pädevuste ja isikliku edu demonstreerimine, millega kaasneb sotsiaalne heakskiit (Schwartz 2012, 5), näiteks „Showkava valmimine Tartu Ülikooli tantsutüdrukutele“. Enesemääratluse väärtust iseloomustab loovus, iseseisvus mõtetes ja tegudes, meisterlikkus (Schwartz 2012, 5), mis võis avalduda töös „Laulu ning selle video koostamine“. Stimulatsiooni väärtust sisaldas 14% töödest ning kõikehaaravuse ja võimu väärtusi 6% töödest. Kõik ülejäänud väärtused jäid 4% juurde (joonis 1). Maailmavaate teemadega kodeeritud 29st pealkirjast oli inimese mõistmise teemade osakaal 34% ning keskkonna teemade osakaal 24%. See tähendab, et kõige sagedasemad olid inimese olemust ja enesemõistmist (Stenmark 2022, 565, 571) (nt „Metatunnetuse arendamine läbi eneseanalüüsi ja refleksiooni“) ning loodust ja inimest (Stenmark 2022, 572) (nt „Kunstiprojekt “Inimene ja loodus aga kus inimene on?”““) puudutavad teemad. Kosmoloogia, ühiskonna, ajaloo filosoofia teemade osakaal oli 10%, headuse ja eetika, elu mõtestatuse, õige käitumise osakaal 7% ning epistemoloogiat ja semantikat ei puudutanud ükski töö (joonis 2). Teemavaldkondadega kaardistatud 1312st pealkirjast oli ülekaalus kunst (44%), tehnoloogia (29%), sotsiaalteadused ja inimene (17%), sport (8%) ning kõik muu jäi alla 5% (joonis 3).

Joonis 1. Schwartzi väärtuste osakaal kodeeritud loovtöödest (%). Autor: Marko Roosiväli, tuginedes EHISE andmetele

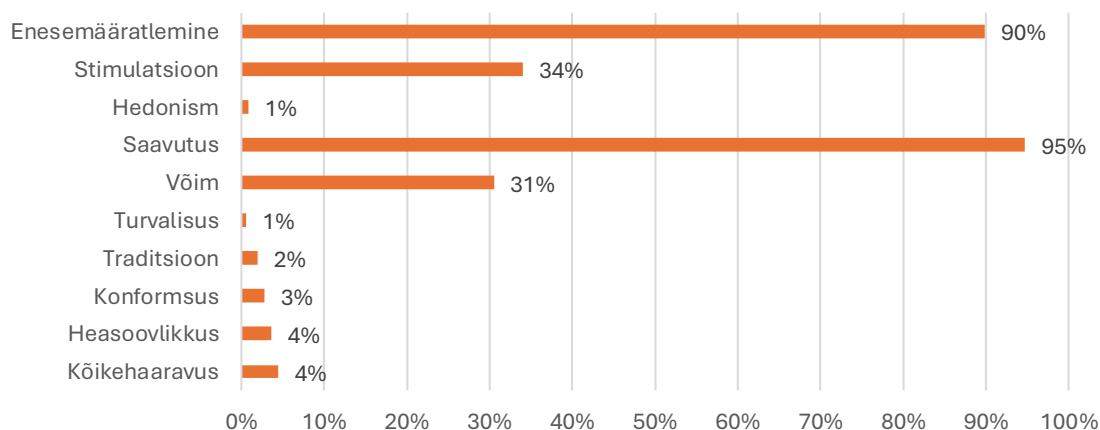
Joonis 2. Maailmavaate teemade osakaal kodeeritud loovtöödest (%). Autor: Marko Roosiväli, tuginedes EHISE andmetele

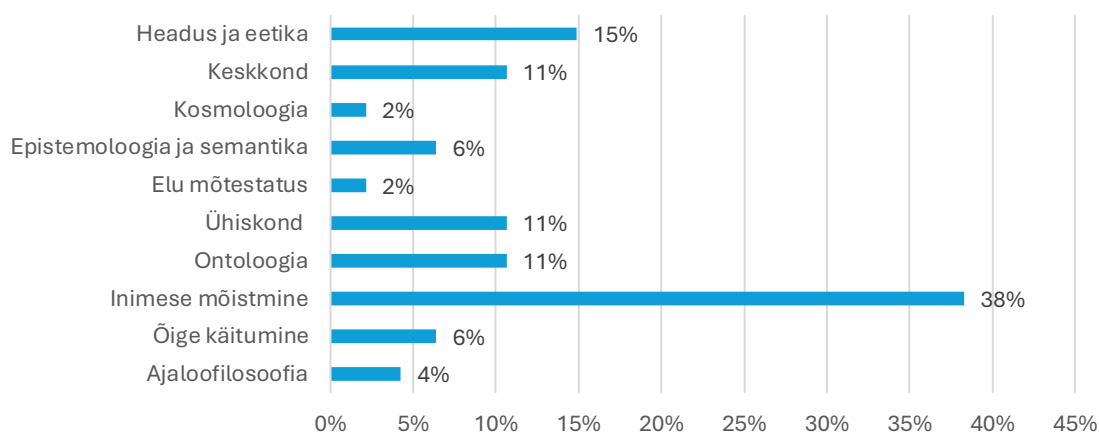
Joonis 3. Teemavaldkondade osakaal kodeeritud loovtöödest (%). Autor: Marko Roosiväli, tuginedes EHISE andmetele

4.2. UPT-de kodeerimistulemused

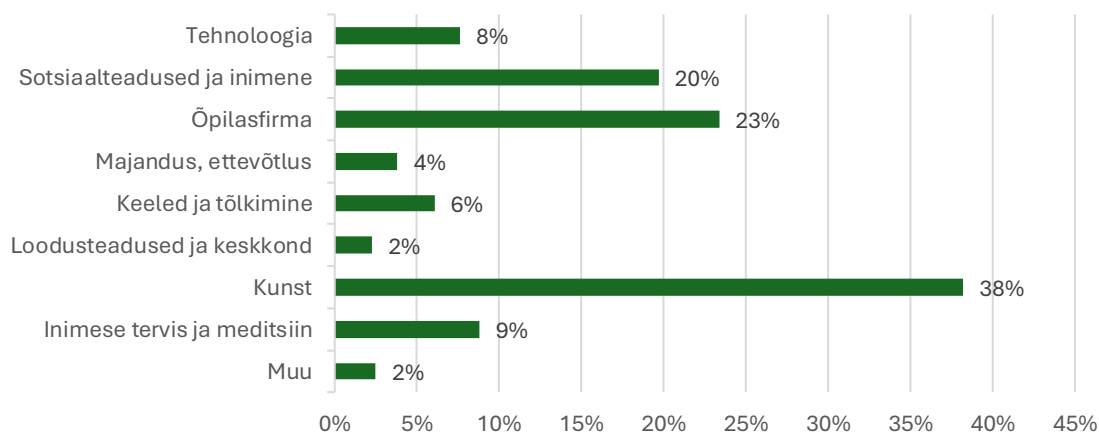
Schwartzi väärtustega kodeeritud 727st UPT pealkirjast oli saavutuse väärtuste osakaal 95% ja enesemääratluse osakaal 90%. Võimu väärtuse osakaal oli 31% ning stimulatsiooni osakaal 34%. Kõikehaaravuse, heasoovlikkuse, konformsuse osakaal oli 3–4% ning hedonism, turvalisus, traditsioon jäid 1–2% vahele (joonis 4). Maailma mõtestavast 47st pealkirjast puudutati enim inimese enesemõistmist ja olemust (38%), arusaama headusest ja eetikast (15%) ehk arusaama sellest, mis on hea ja kuri, õige eluviis ja suhe universumiga, mis on väärtuste olemus ja päritolu (Stenmark 2022, 572) (nt „Gümnaasiumiõpilaste otsuste langetamine eetilisel keerulistes olukordades“). Ühiskonna, ontoloogia, keskkonna teemade osakaal oli 11% ning epistemoloogia ja semantika, ajaloo filosoofia, õige käitumise teemade osakaal 4–6%. Kõige vähem puudutati kosmoloogiat ja elu mõtestamist (2%) (joonis 5). Teemavaldkondadega kaardistatud 843st pealkirjast esines enim töid kunsti valdkonnas (38%), millele järgnesid sotsiaalteaduste ja inimese teemad (20%) ning õpilasfirmad (23%). Inimese tervise ja meditsiini valdkonnas oli osakaal 9%, tehnoloogias 8%, keelte teemades ja tõlkimistöodes 6% ning ülejäänud teemavaldkondade osakaal jäi 2–4% vahele (loodusteadused ja keskkond, majandus ja ettevõtlus, muu) (joonis 6).

Joonis 4. Schwartzi väärtuste osakaal kodeeritud UPT-dest (%). Autor: Marko Roosiväli, tuginedes EHISE andmetele

Joonis 5. Maailmavaate teemade osakaal kodeeritud UPT-dest (%). Autor: Marko Roosiväli, tuginedes EHISE andmetele

Joonis 6. Teemavaldkondade osakaal kodeeritud UPT-dest (%). Autor: Marko Roosiväli, tuginedes EHISE andmetele

4.3. Võrdlus kooliastmeti

Nii põhikooli kui gümnaasiumi astmes esines pealkirjades ülekaalukalt enesemääratlemise ja saavutuse väärtusi ning teised väärtused, v.a. stimulatsioon ja UPT-des võim, avaldusid minimaalselt. Maailmavaate teemadest olid gümnaasiumis ja põhikoolis pealkirjades osakaalult sarnasel tasemel õiget käitumist (6–7%), inimese olemust ja enesemõistmist (34–38%) ning ühiskonna olemust puudutavad teemad (10–11%). Suurima osakaaluga olid mõlemas kooliastmes inimese olemust ja enesemõistmist puudutavad teemad. Kõige rohkem töid kaitsti mõlemas kooliastmes kunsti valdkonnas.

Gümnaasiumis olid sotsiaalteaduste ja inimese teemavaldkonnaga samal tasemel õpilasfirmad. Põhikoolis olid osakaalult samal tasemel sotsiaalteadused ja inimene,

ajaloolised teemad ning sport. Kõikidest loovtöödest puudutas 2% mingit maailmavaate teemat, gümnaasiumis oli osakaal 5%. Loovtööde pealkirjadest ilmnes märksa rohkem ajaloo filosoofia, ontoloogia ning kosmoloogia teemasid. Kui epistemoloogia ja semantika teemat ei puudutanud ükski loovtöö pealkiri, siis UPT-des esines see 6% pealkirjadest. Väärtuste poolest oli võimul ja stimulatsioonil tunduvalt suurem osakaal UPT pealkirjades kui loovtöodes.

5. Arutelu ja järeldused

Nagu peatükis 2.3. kirjeldatud, võiksid loovtöodes ja UPT-des väljenduda saavutuse ja enesemääratluse väärtused. Nimetatud väärtuste ülekaal mõlemas kooliastme töödes kinnitas seda eeldust. Suur stimulatsiooni ja saavutuse väärtuste osakaal UPT-des tuleneb minu kodeerimisotsustusest, et õpilasfirmadega kaasneb jõukus, autoriteet, austus ning seiklus (Schwartz 2012, 5–6). Ülejäänud väärtuste minimaalse esinemissageduste tõttu polnud ma võimeline järeldusi looma.

Maailmavaate teemade väike osakaal mõlema kooliastme pealkirjades võib näitlikustada Stenmarki (2022, 573) väidet, et tavainimest huvitab rohkem küsimus sellest, kuidas mõista ja elada oma igapäevaelu, kui mis on näiteks tõe ja universumi tähendus. Küll natuke suurem osakaal gümnaasiumiastmes (5% vs 2%) võib osutada asjaolule, et vanemas eas õpilastel võivad olla tugevamad kognitiivsed võimed (Gabriel et al. 2021, 544). Küll on aga tähelepanuväärne, et inimese olemust ja enesemõistmist puudutavatel teemadel oli kõrge osakaal mõlemas kooliastmes. Siin võivad mängus olla kristlike koolide kirjutatud väärtuste mõjud, mis rõhutavad inimeseksolemise erinevate tahkudele (Käpp 2021, 161).

Käpp (2021, 161) leidis võrdluses munitsipaalkoolide kirjutatud väärtustega, et inimese isikupära rõhutamine on kristlike koolide kirjutatud väärtustes suurema tähtsusega. Selliste väärtuste väljendumist võib näitlikustada kunsti teemade ning enesemääratlemise väärtuse suur osakaal mõlema kooliastme pealkirjades. Kui munitsipaalkoolide kaitstud töödest on kunsti valdkonna osakaal olnud põhikoolis 25% (Loime 2016, 34) ning gümnaasiumis 14% (Leimann 2018, 40), siis minu uuritud kristlike koolide õpilastöös oli kunsti valdkonna osakaal põhikoolis 44% ja gümnaasiumis 38%.

Kuigi tööd on kaitstud kristlikus keskkonnas, siis nii põhikooli kui gümnaasiumi pealkirjades esines üheprotsendiline religiooni ja kristluse teemade osakaal (kategoriseeritud sotsiaalteaduste ja inimese teemavaldkonna alla). Ka religioosse maailmavaate teemad, nagu defineeris seda Stenmark (2022, 574), pealkirjades puudusid. Nagu märkis Loime (2016, 26) on õpilastel väiksem huvi uurida midagi abstraktset või raskesti näitlikustatavat ning õpilastel võib olla suurem sisemine motivatsioon teha midagi isiklikult märgilist.

Nagu näha, oli õpilastööde pealkirjade kodeerimine Schwartzi väärtuste teooria ja maailmavaate teooriate põhjal loodud kodeerimissüsteemiga tehniliselt võimalik. Siiski esineid meetodiga ka mõned probleemid. Esiteks, pealkirjade piiratud info töö sisu kohta jättis liiga palju tõlgendamisruumi, mis tegi kodeerimisotsused suuresti spekulatiivseks. Sellest tulenevalt võivad ka minu kodeerimistulemuste põhjal loodud järeldused lihtsasti ümberlükatavad olla. Vaid teemavaldkondadega kaardistamiste tulemused võisid kandvaid järeldusi luua, kuna seal ei pidanud sisu spekulatsioonidele. Teiseks, maailmavaated ning inimese alusväärtused on nii mitmetasandilised nähtused (Schwartz 2012, 3–4; Stenmark 2022, 565; Alessiato 2022, 401), et nende ammendavaks uurimiseks oleks tarvis ka sisukamat alusteksti, millel sisuanalüüsi rakendada.

Nendest probleemikohtadest tulenevalt järeldan, et käesolevas bakalaureusetöös loodud kodeerimissüsteemidega on õpilastööde pealkirjade analüüsimine mitte sobilik. Koodipuud sobiksid minu hinnangul sügavama sisuga tekstide analüüsiks. Näiteks võiks Schwartzi alusväärtustega kodeerida igasugust teksti, kus väljenduvad kellegi teod ja uskumused (Schwartz 2012, 3). Maailmavaate koodipuuga sisuanalüüsiks sobiksid filosoofilised tekstid (Stenmark 2022, 578). Kujutan ette, et õpilastööde kontekstis võiksid sellised teemad kajastuda kunstilistes teostes, sest need on ka isiklikult märgilised. Teemade kategoriseerimine näitas, et kunsti tööd olid kristlikes koolides ka tugevalt esil. Tulevastes uuringutes võiks seega kasutada kodeerimisskeeme näiteks õpilaste kunstitööde sisu analüüsimisel, et tuvastada, millised väärtused või maailmavaatelised küsimused õpilasi päriselt puudutavad. Pealkirjad võiksid minu hinnangul jääda teemaanalüüsiks.

Kokkuvõte

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärk oli kaardistada, millistel teemadel kirjutavad kristlike koolide õpilased loov- ja uurimispraktilisi töid, ning analüüsida nende tööde pealkirju maailmavaate teooriate ja Schwartzi väärtuste teooria alusel. Töös olid püstitatud järgmised uurimisküsimused: 1) Millistel teemadel kirjutavad kristlike koolide õpilased loov- ja uurimispraktilisi töid? 2) Milliseid Schwartzi alusväärtusi ja maailmavaate teemasid õpilastööde pealkirjad peegeldavad? 3) Millisel määral on antud töö raames loodud kodeerimissüsteemid rakendatavad õpilastööde pealkirjade analüüsimisel?

Vastates esimesele küsimusele, kõige enam kaitsti töid kunsti valdkonnas (loovtöodes 44%, UPT-des 38%) ning sotsiaalteaduste ja inimese valdkonnas (17% ja 20%). Loovtöodes oli kõrgel kohal ka tehnoloogia (29%) ning UPT-des õpilasfirmad (23%).

Teisele küsimusele vastates, peegeldus mõlema kooliastme töodes kõige enam enesemääratluse (loovtöodes 60%, UPT-des 90%) ja saavutuse (loovtöodes 87%, UPT-des 95%) väärtusi. Kolmandik väärtustega kodeeritud UPT-dest sisaldasid ka võimu ja stimulatsiooni väärtust, mis tuleneb õpilasfirmade osakaalust. Maailmavaatelistest teemadest peegeldus mõlemas kooliastmes kõige enam inimese olemust ja enesemõistmist (loovtöodes 34% ja UPT-des 38%) puudutavad teemad.

Kolmandale küsimusele vastates võin öelda, et loodud kodeerimissüsteemidega oli õpilastööde pealkirjade kodeerimine tehniliselt võimalik, aga teatud keerukustega. Esiteks, paljudes pealkirjades esinev vähene info tegi kodeerimise suuresti spekulatiivseks. Teiseks, maailmavaated ning inimese alusväärtused on nii mitmetasandilised nähtused, et nende ammendavaks uurimiseks oleks tarvis ka sisukamat alusteksti, millel sisuanalüüsi rakendada. Kokkuvõtvalt on minu arvates kodeerimissüsteemidega pealkirjade kodeerimine tehtav, aga jätab liiga palju tõlgendamisruumi. Kindlam oleks süsteeme rakendada õpilastööde sisu analüüsimisel.

Kasutatud allikad ja kirjandus

- Alessiato, Elena Paola Carola. 2022. „What is a Worldview? Some Suggestions from the History of the Concept“. *Negotiation Journal* 38 (3): 397–404. <https://doi.org/10.1111/nejo.12404>
- Burke, Kenneth. 1973. *The Philosophy of Literary Form: Studies in Symbolic Action*. University of California Press.
- Cieciuch, Jan, Shalom H. Schwartz, ja Michele Vecchione. 2013. „Applying the Refined Values Theory to Past Data: What Can Researchers Gain?“ *Journal of Cross-Cultural Psychology* 44 (8): 1215–34. <https://doi.org/10.1177/0022022113487076>
- Eesti Kristlike Erakoolide Liit (Eesti Kristlike Erakoolide Liit). s.a. „Kooli pidajad“. Vaadatud 20. märts 2026. <https://www.kristlik.edu.ee/kool/>
- Ermast, Anne, Gled-Airiin Saarso, ja Kristi Teder. 2011. „Soovitusi ja näiteid loovtööde läbiviimiseks põhikooli III kooliastmes“. *Soovitusi ja näiteid loovtööde läbiviimiseks põhikooli III kooliastmes*, Ene Kulderknup ja Inge Raudsepp. Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus. <https://oppekava.ee/wp-content/uploads/2016/01/Juhendmaterjal-loovt%C3%B6%C3%B6-korraldamisest-p%C3%B5hikooli-III-kooliastmes.pdf>
- Gabriel, Edith Theresa, Raphaela Oberger, Michaela Schmoeger, et al. 2021. „Cognitive and Affective Theory of Mind in Adolescence: Developmental Aspects and Associated Neuropsychological Variables“. *Psychological Research* 85 (2): 533–53. <https://doi.org/10.1007/s00426-019-01263-6>
- Hein, Ivika. 2011. „Projektitöö ja uurimistöö võimalusi kirjandusõpetuses“. *Soovitusi ja näiteid loovtööde läbiviimiseks põhikooli III kooliastmes*, Ene Kulderknup ja Inge Raudsepp. Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus. <https://oppekava.ee/wp-content/uploads/2016/01/Juhendmaterjal-loovt%C3%B6%C3%B6-korraldamisest-p%C3%B5hikooli-III-kooliastmes.pdf>
- Kalmus, Veronika, Anu Masso, ja Merle Linno. 2015. „Kvalitatiivne sisuanalüüs“. *Sotsiaalse Analüüsi Meetodite ja Metodoloogia õpibaas*, Tartu Ülikool. <https://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys/>
- Kook, Kertu. 2022. „Uurimistöö Kirjutamise Protsess Õpilaste Vaatenurgast“. *Magistritöö*, Tartu Ülikool. <http://hdl.handle.net/10062/82504>

- Krips, Heiki, Piret Luik, Merle Taimalu, et al. 2013. „The Value Priorities of Adolescents in Estonia, Lithuania and Finland: A Comparative Perspective“. *British Journal of Education, Society & Behavioural Science* 3 (3): 233–45. <https://doi.org/10.9734/BJESBS/2013/2176>
- Kulderknup, Ene, ja Inge Raudsepp. 2011. *Soovitusi ja näiteid loovtööde läbiviimiseks põhikooli III kooliastmes*. Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus. <https://oppekava.ee/wp-content/uploads/2016/01/Juhendmaterjal-loovt%C3%B6%C3%B6-korraldamisest-p%C3%B5hikooli-III-kooliastmes.pdf>
- Käpp, Triin. 2021. „Kristlik väärtuskasvatus kristlikes koolides ning kristlike koolide roll Eesti ühiskonnas 21. sajandi algul“. Doktoritöö, Tartu Ülikool.
- Leimann, Aivi. 2018. „Loodusteadustega seotud uurimistööd Eesti gümnaasiumites“. Magistritöö, Tallinna Ülikool.
- Lilleoja, Laur, ja Willem E. Saris. 2014. „Testing a New Operationalization of the Basic Values on Estonian- and Russian-Speaking Subpopulations in Estonia“. *Social Indicators Research* 116 (1): 153–72. <https://doi.org/10.1007/s11205-013-0272-4>
- Loime, Liisi. 2016. „Loovtööde koostamisest Eesti põhikoolides ja seos loodusainetega“. Magistritöö, Tallinna Ülikool. <https://www.etera.ee/zoom/30737/view?page=1&p=separate&search=&view=0,20,2479,3489>
- Marshall, Paul A., S. Griffioen, ja Richard J. Mouw. 1989. *Stained Glass: Worldviews and Social Science*. University Press of America.
- Meitus, Birgit. 2021. „Kagu-Eesti riigigümnaasiumite õpetajate arusaamad õpilaste uurimistöödest ja praktilistest töödest ning nende juhendamisest“. Magistritöö, Tartu Ülikool. <http://hdl.handle.net/10062/74350>
- Naugle, David K. 2002. *Worldview: The History of a Concept*. Wm. B. Eerdmans Publishing.
- Nootre, Sirje. 2011. „Lühiuurimus III kooliastmes“. *Soovitusi ja näiteid loovtööde läbiviimiseks põhikooli III kooliastmes* (Tallinn), 12–13.
- Riigikogu Kultuurikomisjon. 2010. „Seletuskiri põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse eelnõu (412 SE) teise lugemise jätkamise juurde“. Riigikogu. <https://www.riigikogu.ee/download/ce699ffd-22db-4249-942b-b96834c6910b>

- Røislien, Hanne Eggen. 2007. „Living with Contradiction: Examining the Worldview of the Jewish Settlers in Hebron“. *International Journal of Conflict and Violence (IJCV)* 1 (2): 169–84. <https://doi.org/10.4119/ijcv-2752>
- Ryken, Philip Graham. 2013. „What Is the Christian Worldview?“ *Christian Worldview: A Student's Guide*. Crossway.
- Schwartz, Shalom H. 2012. „An Overview of the Schwartz Theory of Basic Values“. *Online Readings in Psychology and Culture* 2 (1). <https://doi.org/10.9707/2307-0919.1116>
- Schwartz, Shalom H., Jan Cieciuch, Michele Vecchione, et al. 2012. „Refining the theory of basic individual values“. *Journal of Personality and Social Psychology (US)* 103 (4): 663–88. <https://doi.org/10.1037/a0029393>
- Sheikh, Mona Kanwal. 2018. „Worldview Analysis“. *The Oxford Handbook of Global Studies*, Mona Kanwal Sheikh. Toimetanud Mark Juergensmeyer, Saskia Sassen, Manfred B. Steger, ja Victor Faessel. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780190630577.013.13>
- Sire, James W. 2015. *Naming the Elephant: Worldview As a Concept*. InterVarsity Press. <http://ebookcentral.proquest.com/lib/tartu-ebooks/detail.action?docID=3317006>.
- Stenmark, Mikael. 2022. „Worldview Studies“. *Religious Studies* 58 (3): 564–82. <https://doi.org/10.1017/S0034412521000135>
- Stenmark, Mikael. 2025. „Worldviews and Science“. *Zygon: Journal of Religion and Science* 0 (0). <https://doi.org/10.16995/zygon.16582>
- Sõrmus, Kadri. 2011. „Uurimistöö juhendamine põhikoolis“. *Soovitusi ja näiteid loovtööde läbiviimiseks põhikooli III kooliastmes*, Ene Kulderknup ja Inge Raudsepp. Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus. <https://oppekava.ee/wp-content/uploads/2016/01/Juhendmaterjal-loovt%C3%B6%C3%B6-korraldamisest-p%C3%B5hikooli-III-kooliastmes.pdf>
- Vabariigi Valitsus (Riigi Teataja). 2011a. „Gümnaasiumi riiklik õppekava“. juuni 1. <https://www.riigiteataja.ee/akt/129082014021>
- Vabariigi Valitsus (Riigi Teataja). 2011b. „Põhikooli riiklik õppekava“. <https://www.riigiteataja.ee/akt/129082014020>

- Vabariigi Valitsus (Riigi Teataja). 2011c. „Õpilasuurimuse ja praktilise töö ettevalmistamise ning hindamise tingimused ja kord“. detsember 10. <https://www.riigiteataja.ee/akt/113102011013>
- Vanalinna Hariduskolleegium (Vanalinna Hariduskolleegium). s.a. „VHK tutvustus“. Vaadatud 13. aprill 2026. https://www.vhk.ee/et/vhk_tutvustus
- Vidal, Clément. 2008. „Wat is een wereldbeeld? (What is a worldview?)“. *Brüsseli Ülikool* (Brüssel).
- Wolters, Albert M. 1983. „On The Idea of Worldview and Its Relation to Philosophy“. *Stained Glass: Worldviews and Social Science*. University Press of America.

Lisa 1. Schwartzi 10 alusväärtust

Tabel on loodud Schwartzi (2012, 5–7) esitatud 10 alusväärtuse põhjal. Tabel esitab väärtuste määravad eesmärgid, neid iseloomustavad märksõnad ning näite kodeeritud pealkirjast. Nurksulgudes on tunnused, mis esinevad mitmel väärtusel.

Väärtus	Määrav eesmärk	Märksõnad	Näide
Enesemääratlemine	Iseseisvus mõtetes ja tegudes – autonoomsus, loomine, avastamine, kontroll, meisterlikkus	Loovus, vabadus, iseseisev eesmärkide valimine, uudishimu, iseseisvus [eneseaustus, intelligentsus, privaatsus]	„Laulu ning selle video koostamine“
Stimulatsioon	Põnevus, uudsus, väljakutsed, vaheldus, stimulatsioon elus	Mitmekesine, põnev elu, kartmatus	„Kristjani ja Arturi füüsilise vormi parandamine“
Hedonism	Bioloogiliste vajaduste rahuldamisest tulenev mõnu või sensoorne rahuldus iseendale	Mõnu, elunautimine, enesekeskne	„Keldri muutmine vabaaja veetmise toaks“
Saavutus	Sotsiaalsete standardite järgi kujunenud pädevuste demonstreerimisega kaasnev isiklik edu, mille tulemus on sotsiaalne heakskiit	Ambitsioon, edu, võimekus, mõjukus [intelligentsus, eneseaustus, sotsiaalne tunnustus]	„Showkava valmimine Tartu Ülikooli tantsutüdrukutele“
Võim	Sotsiaalne staatus ja prestiiž, ressursside või inimeste kontroll ja domineerimine	Autoriteet, jõukus, sotsiaalne võim [avaliku kuvandi kaitsmine, sotsiaalne tunnustus]	„Kuidas alustada oma ettevõttega?“
Turvalisus	Ohutus, harmoonia, stabiilsus ühiskonnas, suhetes ja iseendas	Sotsiaalne kord, perekonna turvalisus, riigiturvalisus, puhtus, teenete vastastikkus	„Miks ei peaks kartma tuumajaamu?“

		[tervislik, mõõdukas, kuuluvustunne]	
Konformsus	Hoidumine tegudest, kalduvustest ja impulssidest, mis võivad kurvastada või haavata teisi inimesi ning rikkuda sotsiaalsed ootusi või norme	Sõnakuulelikkus, enesedistsipliin, viisakus, vanemate ja väarikate austamine [lojaalsus, vastutustunne]	„Minu vanaema lapse- ja noorepõlvlood“
Traditsioon	Austus, pühendumus ja vastuvõtlikkus kommetele ja ideedele, mis kultuuris või religioonis esinevad	Traditsiooni austamine, alandlikkus, vagadus [mõõdukas, spirituaalne elu]	„Traditsioonilise suitsusauna ehitamine ja kombed“
Heasoovlikkus	Sagedasti lähedases kontaktis olevate inimeste heaolu vabatahtlik hoidmine ja tõstmine kuuluvustunde ja sotsiaalse heaolu nimel	Abivalmis, aus, andestav, vastutustunne, lojaalne, tõeline sõprus, tervislik armastus [kuuluvustunne, elutähendus, spirituaalne elu]	„Koerale vihmamantli valmistamine“
Kõikehaaravus	Inimeste ja looduse heaolu mõtestamine, hindamine, sallimine ja kaitsmine. Kõikehaaravuse väärtused muretsevad inimese üle laiemas ühiskonnas ja maailmas ning looduse pärast. Inimene mõistab, et teistsuguste inimeste või gruppide aktsepteerimine ja õiglane kohtlemine ning looduse kaitsmine on eluliselt olulised	Avameelsus, sotsiaalne õiglus, võrdsus, maailmarahu, maailma ilu, ühtsus loodusega, elutarkus, keskkonnakaitse) [sisemine harmoonia, spirituaalne elu]	„Ligipääsetav jumalateenistus kuulumislangusega inimestele“

Lisa 2. Maailmavaate kodeerimisskeem

Tabel esindab Vidali (2008, 1–3) kirjeldatud maailmavaatelisi küsimusi ja Stenmarki (2022, 571–72) esitatud maailmavaate tunnuseid, nende lühikesi kirjeldusi, näiteid kodeeritud pealkirjadest ning minu loodud laiemaid kategooriaid andmete esitluseks.

Kategooria	Kood	Kirjeldus	Näide
Kosmoloogia	Kust kõik pärineb?	Universumi teke, kõige päritolu ja seletus	„Maailma loomismäng“
Kosmoloogia	Kuhu me läheme?	Elu ja universum tulevikus	„Kas evolutsioon võib viia üliinimliku ühiskonnani?“
Õige käitumine	Kuidas peaksime käituma?	Käitumist suunavad printsiibid	„Inimeste kohtlemise põhimõtted Dale Carnegie raamatu “Kuidas võita sõpru ja mõjutada inimesi” põhjal““
Inimese mõistmine	Arusaam endast ja oma kohast maailmas	Inimese enesemõistmine	„Metatunnetuse arendamine läbi eneseanalüüsi ja refleksiooni“
Õige käitumine	Mida tuleb teha, et elada head ja tähendusrikast elu	Tähendusrikas elu, teod	„Kontsert „Armastusest elus ja ajas““
Ontoloogia	Vaade reaalsuse olemusest, ontoloogia	Jumala olemasolu, maailma olemus ja struktuur, sotsiaalse ja loodusliku maailma vahekord, spirituaalsus ja surmajärgne elu	„Leina protsess ja usu roll kaotusvaluga toimetulekul viie noore näitel“
Inimese mõistmine	Vaade inimese olemusest	Inimeste eripära teiste elusolendite kõrval, sugude tähendus sotsiaalsel või looduslikul tasandil, inimese vaba tahe, inimese headus, kurjus, isekus, arusaam normaalsusest ja rassidest	„Soolise võrdõiguslikkuse muudatusettepanek Ameerika Ühendriikides“
Ühiskond	Vaade ühiskonnast või	Ühiskonna korraldus, inimeste ülesanded	„Ökofašismi ideoloogia mõju

	poliitilisest ideoloogiast	ühiskonnas, riigi roll inimeste heaolus, patriotism	tänapäeva poliitikale ja keskkonnale“
Ajaloofilosoofia	Vaade ajaloost	Aja olemus, ajaloo sündmusi suunavad jõud	„Evolutsiooniõpetus ning Universum mõistekaartide ja ajateljena“
Keskkond	Vaade keskkonnast	Loodus ning looduslikud ressursid ja inimesed, kliimamuutus	„Kunstiprojekt “Inimene ja loodus aga kus inimene on?”“
Headus ja eetika	Vaade headuse kontseptsioonist ning eetika	Hea ja kuri, õige eluviis ja suhe universumiga, väärtuste olemus ja päritolu	„Gümnaasiumiõpilaste otsuste langetamine eetiliselt keerulistes olukordades“
Elu mõtestamine	Elumõtte kontseptsioon	Inimelu tähendus või tähendusetus, absurd, eksistentsialism, elu mõte	„Elumõte“
Epistemoloogia ja semantika	Vaade teadmisest, ratsionaalsusest, tõest ehk epistemoloogia	Teadus tõe määramisel või teised teadmiseallikad, teadmiste ja ratsionaalsuse vahekord, Tõde ja selle tähendus eluvaate loomisel	„Tehisintellekt - Kas tehisintellekt võib saada inimkonnast targemaks ja hakata meid valitsema?“
Epistemoloogia ja semantika	Vaade keelest ehk semantika	Sõnade eesmärk reaalsuses, jumalast kõnelemine, religioosne keel	„Tallinna EELK Toompea Kaarli Koguduse liikmete arvamused kirikuelu toimimise ja oma usu praktiseerimise kohta“

Lisa 3. Teemavaldkondade koodid ja kategooriad

Käesolevas tabelis on esindatud üldised teemavaldkonnad, mis on asetatud veel laiematesse teemakategooriatesse, ning näited vastavatest pealkirjadest.

Kategooria	Teemavaldkond	Näide
Inimese tervis ja meditsiin	Inimese tervis	„Suitsetamise riskid ja mõju ühe perekonna näitel“
Inimese tervis ja meditsiin	Meditsiin	„Gastroenteroloogi tööväri ja seedeelundkonna haigused“
Kunst	Kunst	„Laulu ning selle video koostamine“
Tehnoloogia	Tehnoloogia	„Abimootoriga jalgratta ehitamine“
Sotsiaalteadused ja inimene	Sotsiaaluuring	„Noorte inimeste kogemus energiapuudusega“
Sotsiaalteadused ja inimene	Inimese mõistmine	„Kuidas erinevate muusikainstrumentide tähtsus mõjutab emotsioone?“
Sotsiaalteadused ja inimene	Ajaloolised teemad	„Eesti Vabadussõda“
Sotsiaalteadused ja inimene	Kristlus	„Õigeusu traditsioonid Kreekas ja Eestis: jumalateenistus, preestri rõivad, lihavõttekombed“
Sotsiaalteadused ja inimene	Religioon	„Gümnaasiuminoorte teadlikkus eesti rahvausundi uskumustest“
Loodusteadused ja keskkond	Loodus ja keskkond	„Keskkonnahoiu võimalused Tallinna Toomkoolis“
Loodusteadused ja keskkond	Keemia	„KNO ₃ ümberkristalliseerumine“
Loodusteadused ja keskkond	Füüsika	„Termoelektriline Wilsoni kamber“
Loodusteadused ja keskkond	Bioloogia	„Piirissaare elurikkuse ja maastiku kaardistamine“
Loodusteadused ja keskkond	Loodusteadus	„Eesti maavarad ja nende kasutamine“
Keeled ja tõlkimine	Tõlkimine	„Ilukirjanduse tõlkimine inglise keelest eesti keelde“
Keeled ja tõlkimine	Keeled	„Multifilmi Shrek 2 tegelaste aktsendi ja murde kasutus inglise keeles ja eestikeelses dublaazis“

Majandus, ettevõtlus	Majandus	„Tartu kinnisvara hindade võrdlus“
Majandus, ettevõtlus	Ettevõtlus	„Kuidas iseseisvalt päevainvesteeringut õppida“
Loomad	Loomad	„Stressi mõju hospitaliseeritud loomale“
Sport	Sport	„Triatloni sissejuhatav trenn“
Õpilasküla	Õpilasküla	„Õpilasküla "Hookus Kookos"“
Muu	Jaapan, Korea	„Jaapani ja Korea toidukultuur: sarnasused ja erinevused“
Muu	Matemaatika	„Matemaatika mälukaardid“

Summary

Analysis of Estonian Christian school pupils' research and creative project titles using Schwartz's theory of basic values and worldview frameworks

Christian values education was a debated subject in Estonia when a wave of Christian school formation hit in 2011–2013, and although we now have a better understanding of it thanks to Triin Käpp's (2021) study of Christian schools' nominal values and the people closely related to the schools, the pupils' perspective hasn't been touched upon. By studying the themes of pupils' research and creative projects we might get an insight into the pupils' interests and values in a Christian education context.

The aim of this thesis is to map the prevailing themes in the pupils' projects' titles and analyse them with Schwartz basic values theory and worldview frameworks. The focus is to create coding schemes for qualitative content analysis based on the named frameworks and test their operability in coding the projects' titles. Considering this, the following research questions were formed: 1) What themes do Estonian Christian school pupils write about in their creative and research projects? 2) Which themes of Schwartz basic values and worldview are reflected in the titles? 3) To what extent are the coding schemes applicable in the analysis of the projects' titles?

First a summary of Schwartz basic values theory and a definition to "worldview" is introduced. Then follows an overview of the essence and objectives of creative and research projects in basic and upper-secondary schools. After this the process of coding schemes formation and content analysis are elucidated. Finally, the results and conclusions are presented.

An analysis of the titles of creative and research projects from all Estonian Christian schools in the Union of Estonian Christian Private Schools, including Vanalinna Hariduskolleegeium, indicated that nearly half of the 2,430 titles were related to art; 11 schools had submitted their titles to EHIS. Projects in the category of social science was also notable. Of the 10 basic values (Schwartz 2012) which the coding scheme was built upon, almost every project contained values of Achievement and Self-direction. The worldview coding schemes were derived from worldview forming questions (Vidal 2008, 1–3) and aspects of worldview formation in a person's mind (Stenmark 2025, 571–72). Of these, themes of human understanding and self-perception were predominant.

Although content analysis of the project titles was possible, the results are highly speculative, as they rely on the author's subjective interpretation and the limited amount of information available in the titles. The coding schemes would be more suitable for analysing the projects' content.

Annotatsioon

Käesolev bakalaureusetöö kaardistas Eesti kristlike koolide loov- ja uurimispraktiliste tööde teemasid ning analüüsis tööde pealkirju Schwartzi väärtuste teooria ning maailmavaate teooriate taustal. Eesmärk oli luua teooriate põhjal kodeerimissüsteemid ning katsetada neid pealkirjade sisuanalüüsimisel. Peaaegu pooled tööd liigitusid kunsti valdkonda ning palju kirjutati sotsiaalteaduste ja inimese teemadel. Enamik töödest põhines enesemääratluse ja saavutuse väärtustel. Maailmavaatelistest teemadest olid enam esil inimese olemust ja enesemõistmist puudutavaid teemasid. Kuigi sisuanalüüs kodeerimissüsteemidega oli tehniliselt võimalik, siis tulemused on spekulatiivsed, kuna kodeerimine teostus autori subjektiivsel hinnangul ning enamasti polnud pealkirjad sisuanalüüsiks piisavalt sisukad. Täpsema pildi loomiseks peaks analüüsima tööde sisu.

Märksõnad: loovtööd, õpilasuurimused, kristlik kool, väärtused, maailmavaade

Lihtlitsents töö avaldamiseks

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Marko Roosiväli,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Eesti kristlike koolide õpilaste loov- ja uurimispraktiliste tööde pealkirjade analüüs maailmavaate teooriate ja Schwartzi alusväärtuste teooria alusel“, mille juhendaja on Pille-Riin Makilla, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada Tartu Ülikooli digitaalarhiivi kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni;

2. annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni;

3. olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile;

4. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Marko Roosiväli

04.05.2026